

ПРИКАЗИ

NATAŠA GOJKOVIĆ¹

Univerzitet u Novom Sadu

Pedagoški fakultet u Somboru

PRIKAZ KNJIGE

BIBLID: 0353-7129, 30(2025)2, p.173-175

DOI 10.5937/norma30-61861

PUTOVANJE PO VIKTORIJANSKOJ KNJIŽEVNOSTI

**MLADEN JAKOVLJEVIĆ: *VICTORIAN LITERATURE*. FILOZOFSKI
FAKULTET UNIVERZITETA U PRIŠTINI SA PRIVREMENIM
SEDIŠTEM U KOSOVSKOJ MITROVICI, 2024, 258 STR.**

Udžbenik *Victorian Literature* (Viktorijanska književnost, prim. aut.) Mladena Jakovljevića, redovnog profesora na Katedri za engleski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici, namenjen je studentima Osnovnih akademskih studija za predmet Engleska književnost 3 – Viktorijanska književnost. Obuhvatajući najistaknutije predstavnike ovog živopisnog književnog (i društvenoistorijskog) perioda, autor je studentima ponudio neizostavno štivo kao uvod u književno otkriće promena u Britaniji devetnaestog veka i kako te promene i dalje oblikuju našu sadašnjost. *Victorian Literature* predstavlja i svojevrsan izazov za dalje pomno čitanje i proučavanje vrhunskih dostignuća britanske književnosti i njenog trajnog, višestrukog i višeznačnog uticaja širom, može se bez preterivanja reći, planete.

Udžbenik je podeljen na dva po obimu gotovo jednaka dela. U prvom delu, nakon uvodne dobrodošlice na „uzbudljivo putovanje kroz vreme popevši se na ovu tekstualnu kočiju“ („an exciting journey through time as you step into this textual carriage“ (Jakovljević 2024: 9)), sledi trinaest poglavlja, od kojih je prvo posvećeno odlikama viktorijanske epohe, a preostalih dvanaest stvaraocima koji su obeležili ovaj period. Sledi naknadna reč autora, te spisak literature i autorova kratka biografija. Drugi deo

¹ natasa.gojkovic@uns.ac.rs

sadrži odlomke iz najznačajnijih dela viktorijanskih književnih stvaralaca, predstavljanih u zasebnim poglavljima prvog dela udžbenika.

Poimence, udžbenik Mladena Jakovljevića pobliže se bavi Vilijamom Mejkipisom Tekerijem, Emili Bronte, Čarlsom Dikensom, Džordž Eliotovom, Alfredom Tenisonom, prerafaelitskim bratstvom uopšteno, a Danteom Gabrijelom Rosetijem i Kristinom Roseti pojedinačno, potom Džerardom Menlijem Hopkinsom, Robertom Brauningom, poetikom kraja veka (Fin de Siècle, prim. aut.) i na posletku, ali ni u kom slučaju najmanje bitnim – Oskarom Vajldom.

Već u prvom poglavlju (*A Short Journey Through the Victorian Era*) čitalac, bilo da je proučavalac ili samo ljubitelj književnosti, biva uvučen u pripovedno savršeno predstavljeno besprekorno poznavanje materije: profesor Jakovljević je ne samo po stručnosti i znanju na visini zadatka, već i istančanim spisateljskim osećajem uspeva da izdvoji kako osnovne odlike viktorijanske ere, tako i zanimljivosti i specifičnosti, pri tome vrsno izbegavajući opšta mesta, predrasude i stereotipe, neretko karakteristične za literaturu o viktorijanskoj eri. Informišući čitaoca o ekonomskim prilikama, imperijalizmu, reformskim zakonima i usponu srednje klase kao utemeljenju snažnih vrednosti poput napornog rada, samodiscipline, morala, porodičnog života i strogih društvenih kodeksa, autor ga priprema za književnost u kojoj se u toku tri perioda duge viktorijanske ere reflektovala njena složenost, sa svim svojim blistavim i mračnim aspektima.

Što se strukture poglavlja tiče, svako počinje „ličnom kartom“: imenom i prezimenom pisca ili spisateljice (negde i pseudonimom), datumima i mestom rođenja i smrti, te jednom efektnom rečenicom koja najbliže dotičnog ili dotičnu opisuje. Potom sledi odeljak o autoru za koji Jakovljević (ponovo spisateljskom veštinom) odabira biografske podatke u službi sažetog prikaza isprepletenosti privatnog i književnog života, uz nabranje najznačajnijih literarnih ostvarenja. Nakon toga, autor se bavi po jednim književnim delom, čiji se odlomak i nalazi u drugom delu udžbenika. U zavistnosti od specifičnosti dela obrađenog pisca/spisateljice, u svakom poglavlju istaknuti su pojedini toposi: kod Tekerija na primer, to je brak kao ključ uspeha, kod Emili Bronte, pred-moralistički svet, kod Kristine Roseti to je dualitet ovozemaljskog i božanskog, dok su u poglavlju o Oskaru Vajldu istaknuti esteticizam i gotske konvencije. Svako poglavlje Jakovljević zaokružuje trima delovima, za studente veoma korisnima: najvažniji zaključci (u kojima se taksativno sumira sve prethodno obrazloženo), pitanja o kojima bi trebalo razmisliti (pomoću kojih student ponavlja ono što je saznao i promišlja o nekim drugim aspektima koje bi valjalo proučiti) i zadatak (koji varira od skice eseja, preko uočavanja razlika među autorima, do imaginarnog smeštanja viktorijanaca u današnji digitalno orijentisani svet). Možemo zaključiti da je struktura svakog poglavlja pregledna, a sadržaj koncizan, zanimljiv i stimulativan, što ovaj udžbenik svrstava u mali broj didaktičkih štiva koja imaju i visoku književnu vrednost.

Victorian Literature napisan je na engleskom jeziku, što uveliko doprinosi utisku kompaktnosti, s obzirom na to da je druga polovina udžbenika posvećena originalnim odlomcima iz književnih dela viktorijanske epohe. Autorov engleski je engleski erudite koji je svestan kojem delu čitalačke publike se obraća, te se u tonu ne oseća ni visoko-

parnost, niti snishodljivost. Jakovljevićeve rečenice su lako razumljive i tečne, precizno informativne i vrlo često prigodno duhovite. Njegov stil je relaksiran, lišen iznude-nog, sterilnog udžbeničkog manira, u dobroj je ravnoteži formalnog i kolokvijalnog, što svedoči o spisateljskom pečatu osobe koja suvereno vlada materijom o kojoj piše. Autor nije dozvolio da sadržaj na planu samog teksta bude opterećen citatima književ-nih kritičara, već ih je pažljivo dozirao, kreirajući na taj način funkcionalno štivo koje komunicira sa čitaocem bez šuma, podstičući ga na dalja istraživanja.

Jedna od dragocenosti ovog udžbenika jeste i lakoća kojom prepliće duh viktori-janske epohe sa savremenim društvom. Osim tematike, viktorijanska obeležja vidimo i u diskretnim grafičkim ukrasima na početku i kraju svakog poglavlja, portretnim mini-jaturama pisaca i spisateljica, te ponegde i ilustracijama (originalne Tekerijeve ilustraci-je za *Vašar taštine*, gravire inspirisane *Gospom od Šalota* itd.). Dakle, primećujemo da je Jakovljević brižljivo usaglasio sadržinski i vizuelni aspekt udžbenika, što rezultira u potpunom zaokupljanju čitalačke pažnje, a kada su studenti u pitanju, zasigurno dopri-nosi formiranju kompletnije slike o viktorijanskoj epohi, boljem razumevanju i lakšem pamćenju podataka. No, autor se tu ne zaustavlja, nego čestim referisanjem na poznate pojmove iz novijeg doba, približava čitalačkoj publici značaj viktorijanske književnosti za savremenu britansku književnost i kulturu: povezuje gotske elemente književnosti kraja veka i fascinaciju Džekom Trbosekom sa današnjom fascinacijom serijskim ubi-cama i emisijama o stvarnim zločinima (true crime shows, prim. aut.), poredi tadašnji vrtoglavi uspon štampanih medija sa današnjim nekontrolisanim usponom digitalnih, opisujući nespremnost viktorijanskog društva da prihvati različitosti i otkloni tabue, opominje savremeno društvo, ukazuje na savremene pripovesti o duboko ličnim, indi-vidualnim patnjama i uspesima kao proizvodu direktnog uticaja viktorijanskih romana o pojedincu u društvenoistorijskoj oluji.

Victorian Literature Mladena Jakovljevića nezaobilazno je štivo kako za studen-te, tako i za profesore, bilo da se koristi kao osnovna literatura ili kao dodatni izvor. Ono ispunjava sve obavezne postulate kategorije udžbenika, nadilazeći je i opleme-njujući je jedinstvenim književnim prizvukom, dovitljivim didaktičkim rešenjima, te temeljitim analitičkim, ali ne i suvoparnim pristupom. *Victorian Literature* služi na čast kako autoru, kojem pripadaju pohvale za briljantan plod intelektualnog napora, tako i opusu kojem je posvetio udžbenik, prikazavši ga u svoj njegovoj veličini.